

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı 340

1111 sayılı Askerlik Kanununa 2 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve C. Senatosu Üyesi Sami Küçük ve 16 arkadaşının, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine 5 geçici madde eklenmesine dair ve C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 1111 sayılı Askerlik Kanununa ek kanun teklifi ile Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç ve İstanbul Milletvekili Suphi Baykam'ın, 1076 sayılı Yedek subay ve yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna bir ek madde ve iki geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/478, 2/240, 2/294, 2/320)

1111 sayılı Askerlik Kanununa 2 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı ((1/478)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 1997/3085

18 . 6 . 1963

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 15 . 6 . 1963 tarihinde kararlaştırılan «1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici 2 madde eklenmesine dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Ismet İnönü
Başbakan

GEREKÇE

Anayasa, halkın öğrenim ve eğitimini sağlamayı Devletin başta gelen görevlerinden saymış bulunmaktadır. Bu husus, imkân olan en kısa zamanda vatandaşları çağdaş uygarlık seviyesine çıkarmakla mümkün olur.

Bunu sağlamak üzere ihtiyaca cevap verecek sayıda öğretmen kaynağı meydana getirilmesi için 97 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesiyle yedek subay adayı öğretmenlik müessesesi ihdas edilmiş, bu sayede yurtda birçok ilköksul ve sınıf açılması mümkün olmuştur. Ancak bu kaynağı yalnız 1960 ve daha önceki yıllarda lise ve muadili okul mezunları teşkil etmekte olduğundan her sene bu kaynak biraz daha azalmaktadır ve birkaç sene sonra kaynaktan faydalanılacak yedek subay adayı öğretmen kalmamış olacaktır. Bunun neticesi olarak açılmış birçok okul ve sınıflar kapanacak ve mütaakip senelerde açılması planlanmış ilkokullarda açılmıyacaktır.

İhtiyaca cevap verecek sayıda öğretmen bulunmadığından hâlen ilköksul çağında 2,5 milyona yakın çocuğumuz öğrenimden mahrum kalmaktadır. Diğer taraftan 17 milyon vatandaşımız okuma - yazma dahi bilmemektedir.

Az gelişmiş bir memleket olmaktan kurtuluşun yolu çocuklarımızı ve vatandaşlarımızı kültür nuruna kavuşturmaktadır. Bu da ancak öğretmen ihtiyacının karşılanmasıyla mümkün olacaktır.

Her sene ilk öğretmen okullarından 5 bin öğrenci mezun olmaktadır. Muvazzaflık hizmeti iki sene olduğundan ve her sene yeni bir doğum Silâh altına alındığına göre devamlı olarak 10 bin öğretmenin silâh altında bulunması gerekir. Bu kadar büyük sayıda öğretmenin silâh altında tutulması ilk öğretim dâvasının tahakkukunu büyük ölçüde geciktirmiş olacaktır.

Bu ihtiyacı karşılamak maksadı ile geçici bir devre için ilişik kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sami Küçük ve 16 arkadaşının, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine 5 geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu ve Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/240)

4 . 5 . 1962

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

1111 sayılı Askerlik Kanununa beş geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi eklidir. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

<i>Samî Küçük</i>	<i>Suphi Gürsoytrak</i>	<i>Mehmet Özgüneş</i>	<i>Sezai O'Kan</i>
<i>Kadri Kaplan</i>	<i>Muzaffer Yurdakuler</i>	<i>Ahmet Yıldız</i>	<i>Sıtkı Ulay</i>
<i>Ekrem Acuner</i>	<i>Fikret Kuytak</i>	<i>M. Şükran Özkaya</i>	<i>Refet Aksoyoğlu</i>
<i>Suphi Karaman</i>	<i>Kâmil Karavelioğlu</i>	<i>Mucip Ataklı</i>	<i>Selâhattin Özgür</i>

Vehbi Ersü

1111 SAYILI ASKERLİK KANUNUNUN 5 NCI MADDESİNE GEÇİCİ MADDELER EKLENMESİNE DAİR KANUN GEREKÇESİ

Milletçe çağdaş uygarlık seviyesine çıkmak ve hürriyetlerimizin teminatı olan demokrasiyi kurmak, yerleştirmek ve geliştirmek için tarih boyunca yaptığımız mücadelelerin ve edindiğimiz tecrübelerin ışığında hazırlanmış bulunan ve halkoyu ile kabul edilen Cumhuriyetimizin yeni Anayasası, «Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama» işini Devletin başta gelen ödevlerinden saymıştır. (Madde : 50)

Böyle bir devlet anlayışına göre hazırlanmış bulunan ve kadın, erkek bütün vatandaşların, millî gayelere uygun olarak, bedenî, zihnî ve ahlâkî gelişmelerini ve yetişmelerini hedef tutan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 3 ncu maddesiyle bu konudaki gayelerin gerçekleşmesinde en önemli faktör olan öğretmen kadrosunun en geç 10 yıl içinde yetiştirilmesi için gerekli plânları hazırlaması ve uygulaması bakımından Millî Eğitim Bakanlığı yükümlü kılınmıştır. Böyle bir kadro sağlamak için bir yandan normal yollarla öğretmen yetiştirirken, diğer yandan da çok kritik durumda bulunan ilkökul öğretmeni ihtiyacının geleneksel olmayan ivedi tedbirlerle karşılanması kaçınılmaz bir zarurettir.

Çağdaş uygarlık seviyesine erişme ve demokrasimizi pekiştirmemiz hususunda karşımızda en büyük engel cehalet bulunduğuna ve bu engelin aşılmasında da en önemli kuvvetin de idealist ve bilgili bir öğretmen kadrosu olduğuna göre, bu noktadan hareket eden ihtilâl idaresi 97 sayılı Kanunla bu probleme en pratik yardımcı hal çaresini bulmuştur. Millî Savunmanın esasen kadro fazlası

bulunan lise ve muadili okullardan mezun olan gençlerin askerlik mükellefiyetlerini ilkokul öğretmeni olarak yapmalarını mümkün kılan bu kanun, yüzyıllardır bilgi ışığına hasret çeken en ücra yurt köşelerine ümit götürmüştür. Bu kanunla meslekleri ilkokul öğretmenliği olanlar hariç, 11 000 kadar lise ve muadili okullardan mezun genç bütün yurtta bu kadar sayıda okul ve sınıf açılmasını ve okul çağındaki yüzbinlerce çocuğun sokaktan kurtularak bilginin ışığına ve şefkatin kucığına kavuşmasını mümkün kılmıştır. Ancak, 97 sayılı Kanun Yedek subay öğretmen olma hakkını sadece 15 Ekim 1960 tarihinden önce mezun olanlara ve o da bir defaya mahsus olmak üzere verdiği göre, bu kanun gereğince askere alınıp da ilkokul öğretmeni olarak vazife gören - meslekleri öğretmenlik olanlar hariç - en az 11 000 gencin yeri 1962 yılında boşalacak ve Ekim 1962 tarihinde açılacak ders döneminde birçok okul ve dersaneler kapanacaktır.

97 sayılı Kanunla sağlanan «Yedek subay öğretmen» denemesi gerek yetkililerin verdikleri bilgilere gerek incelemelere dayanarak değerlendirildiği takdirde şu sonuçları verdiği görülür :

1. Yedek subay öğretmen denemesinden, öğretimde % 99 başarı sağlanmıştır.

2. Bu denemeyle köy ve köylü realitesi, köy hizmetlerinin psikolojik ve sosyal yönden taşıdığı güçlükler, daha doğrusu köyün katı gerçekleri, bu gerçeklere uzak kalmış bir aydın kütle tarafından ilk elden yaşanmış, öğrenilmiş ve dile getirilmiştir. Böylece idealist aydın için memleketin bütün problemlerinin temelinde yatan ana problemin çözümünde kendine düşen rolü oynaması imkânı belirmiştir.

3. Bu deneme, yalnız yurt içinde gözle görülür elle tutulur bir etki yapmakla kalmamış aynı zamanda dünya çapında da etkileri olmuştur.

Durum böyle olduğuna göre 97 sayılı Kanunun çok kritik olan ilkokul öğretmeni ihtiyacını karşılamak bakımından sağladığı imkânlardan bir anda vazgeçmek, eğitim seferberliği ve plânlamasında telâfisi çok güç boşluklar yaratacaktır. Problemin ne derece kritik olduğunu ilgililerden alınan şu istatistikî bilgiler daha açık bir şekilde ifade edecektir. Halen okul çağında olup da okulsuz veya okul dışında bulunan çocuk sayısı, 1961 bilgilerine göre, 1 500 000 kadardır. Yeni ilkokul öğretmeni ihtiyacı da 30 000 kadardır. On yıl içinde bu ihtiyaç 92 000 e varacaktır. Bugünkü tempo ile on yılda ancak 40 000 öğretmen yetiştirmek mümkün olabilecektir. Bunlarla ihtiyacın ancak % 42 si karşılanabilecektir. Bu rakamlar da gösteriyor ki problemin ciddiyet ve vehameti karşısında, normal bir plânlamanın yanı sıra ivedi ve pratik tedbirler almak şarttır. 97 sayılı Kanun böyle bir tedbir getirmiş bulunmaktadır. Mevcut şartlar altında ve yukardaki değerlendirmenin ışığında şimdi önemli olan husus, bu kanunla sağlanan imkânları, normal plânlamaya paralel olarak, geçici bir süre devam ettirmektir. İlişik kanun teklifi bu devamlılığı 1962 - 1972 arasındaki on yıllık bir süre için sağlayacaktır.

Yalnız şu hususu da belirtmek lâzımdır ki, bu kanun teklifi bir yandan öğretmen probleminin geçici olarak çözümüne yardım eden bir tedbir getirirken öte yandan da uzun vâdeli olarak, asil, elektronik ve atomik silâh ve vasıtalarla değişen harb sanatının ve millî savunmanın gerektirdiği kalifiye insan gücü ihtiyacını karşılamayı hedef tutmuştur. Bu gerçek ihtiyaç tamamen takdir edilmekle beraber, ordunun halen kalifiye insan gücü bakımından karşı karşıya bulunduğu problem memleket çapında asgari bir temel olarak kabul edilen ilköğretim dâvasının bir türlü çözüme bağlanamamasından doğmaktadır. Bu sebepten ordu içinde temel eğitim merkezleri geliştirilmiş ve harb sanatının öğrenilmesine ayrılacak çok kıymetli bir süre okuma - yazma eğitimine ayrılmak zorunda kalmıştır. İlk öğretim probleminin bir an önce kesin bir çözüme bağlanması orduda uzun vâdeli olarak, temel eğitim, okuma - yazma, külfetinden kurtulacağı göz önünde tutulacak olursa, ilişik kanun teklifi sadece Millî Eğitim Bakanlığı hizmetlerinin kolaylaştırılması için değil, aslında Millî Savunmanın da en hayati dâvası olan kalifiye insan gücünün yetiştirilmesine mâtuf bir kanun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özet olarak, kalifiye insan gücü problemi memleketin bütün iş, meslek ve çalışma sektörlerinde karşılaştığımız en hayati ve en ciddi bir problemidir. Bu problemin çözümü en azından ilköğretim dâvasının çözümüne bağlıdır. Bu da ancak, en önemli faktör olan öğretmen dâvasının çözümü ile mümkündür. İlişikteki kanun teklifi bu dâvaya ancak yardımcı olarak müessir olacaktır.

Maddelerin kısa gerekçelerini de izah edelim :

Geçici birinci madde :

1. Öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere lise ve çşidi okulları bitirerek, temel askerlik eğitimini mütaakıp, arta kalan askerlik hizmetlerini, Millî Eğitim Bakanlığı emrinde öğretmen olarak tamamlayacaklardır.

2. Öğretmen olarak istihdam edilecek bu personelin, hem temel askerlik eğitimini görmesi ve hem de kendisinin iki ders yılı öğretmen olarak vazife görebilmesi için, kanuna iki ders dönemi süresi deyimi eklenmiş ve bunun neticesi de bunların Millî Savunma Bakanlığınca, yalnız ilkbaharda celb edilecekleri, okullar açılıncaya kadar geçecek ilkbahar ve yaz süresince askerlik eğitimini ve bu arada öğretmenlik oryantasyon kurslarını görecekları ifade edilmiştir.

3. Millî Eğitim Bakanlığınca 222 ve bunu tadil eden sayılı kanunlarla, bir plân dâhilinde her yıl mezun olacak öğretmen miktarı artırılacağından, bu kaynaktan Millî Eğitim Bakanlığına öğretmen olarak alınacak personel miktarı tedricen azalacaktır.

4. Millî Eğitim Bakanlığına devredilecek öğretmen miktarı Millî Savunma Bakanlığı ile yapılacak anlaşmalara dayanacağından Millî Savunma Bakanlığı, bilhassa kendisi için lüzumlu sanat enstitüsü mezunu gibi teknik personeli bünyesinde muafaza etmek istiyeyeceği ve bu suretle ordunun harb gücünü azaltmamış ve her gelecek sene daha fazla sayıda okur - yazar almak suretiyle de, artırmış olacağı tabiidir.

Geçici ikinci madde :

1. Öğretmenlik hizmetine nakil tamamen arzuya tabi olup arzu etmeyenler askerlik mükellefiyetlerini orduda tamamlayacaklardır.

2. Bütün vatandaşların yurt savunmasına katılacakları aşikâr olduğuna göre Millî Eğitim emrine verileceklerin de bir sefer halinde kendilerine verilecek silâhları kullanabilmeleri için bir temel askerlik eğitimi görmeleri tabiidir.

Ayrıca öğretmenlik bir sanat olduğuna göre mesleki öğretmen olmanın bir oryantasyon kursuna tabi olmalarının zarureti aşikârdır.

3. Öğretmen olabilmek için temel askerlik eği iminden ve öğretmenlik oryantasyon kursunda başarının şart olduğu aşikârlır.

4. Millî Eğitim Bakanlığına nakledilecek öğretmenlerin sayıları her yıl azalacağından, öğretme vasfı daha iyi olanların, tercihan öğretmenlerin, çeşlebilmesi için bu maddeye «Seçilir» kelimesi eklenmiştir.

5. İki ders yılında iyi bir öğretmen oldukları denetleme raporları ile tevsik edilen ve meslekte kalmayı arzu edenlerin öğretmen olarak, başka bir muameleye lüzum kalmadan, kalmaları bu fıkra ile sağlanmak istenmiştir.

Geçici üçüncü madde :

1. Askerlik yapmakta olan bütün personelin yiyecek, giyecek ve ikametleri devletçe sağlandığından, Millî Eğitim Bakanlığına devredilecek bu öğretmenlerin bu hizmetleri süresince, Millî Savunmadan herhangi maddi bir yardım göremiyecelerinden, kendilerine maaş verilecektir. Aylıklar da öğretmenliğe aneak fiilen başladıkları tarihten itibaren verileceği, ordu er eğitim merkezlerinde askerlik hizmetlerini yaparken, meslekleri öğretmen olsa dahi, kendilerine er istihkakı dışında herhangi bir ödeme yapılmıyacağı tabiidir.

Geçici dördüncü madde :

Öğretmenlik vazifesinin, askerlik hizmetinin devamı olduğu nazarı itibara alınırca, bunların izinsizlik ve firâr suçlarının Askerî Ceza Kanununa göre cezalandırılması tabiidir.

Geçici beşinci madde :

Öğretmen olacaklar temel askerlik eğitimini müteakıp millî eğitim hizmetlerine gireceklerinden aylıklarını bu bakanlık bütçesinden almaları kadar tabii bir husus olamayacaktır.

C. S. TABİİ ÜYESİ SAMİ KÜÇÜK VE 16 ARKADAŞININ TEKLİFİ

1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine beş geçici madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine aşağıdaki beş geçici madde eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE 1. — 1972 yılına kadar lise ve eşidi okulları başarı ile bitirerek son askerlik yoklamasını mütaakıp asker edilecekler, temel askerlik eğitiminden sonra, iki ders yılı dönemi süresince bilfiil öğretmenlikte kullanılmak üzere Millî Savunma ve Millî Eğitim Bakanlıkları arasında, sayıları her yıl tedricen azaltılmak suretiyle, yapılacak anlaşmaya göre Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilirler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilecek istekliler, öğretmenlik hizmetinden önce, ordu er eğitim merkezlerinde temel askerlik eğitimine ve bu eğitim sırasında, mesleki öğretmen olmıyanlar, öğretmenliğe hazırlık eğitimine tabi tutulurlar. Gerek temel askerlik ve gerek öğretmenliğe hazırlık eğitiminde başarı gösterenler ile asıl meslekleri öğretmen olup da öğretmenliğe engel hali olmıyanlardan, askerlik eğitiminde başarı gösterenler arasında, öğretmen olarak Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilecekler seçilir.

Bu öğretmenler, askerlik mükellefiyeti süresince, Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği yerde öğretmenlik yapmaya mecburdurlar.

İki ders yılı dönemlik öğretmenliklerini başarı ile tamamıyanlardan istekliler Millî Eğitim Bakanlığınca asıl öğretmenliğe tâyin edilirler.

GEÇİCİ MADDE 3. — Millî Eğitim Bakanlığı emrine öğretmen olarak verileceklerden, askerlik hizmetine gelmeden önce Millî Eğitim Bakanlığı hizmetinde öğretmen olarak çalışmış olanlar, öğretmenlikteki müktesep maaşlarını, öğretmen olmıyanlar ile isifa suretiyle ayrılmış olanlar on üçüncü derece maaşı, öğretmenliğe bilfiil başladıkları tarihten itibaren alırlar.

GEÇİCİ MADDE 4. — Öğretmenlikte geçen süre askerlik hizmetinden sayılır. Bunlar öğretmen olarak Millî Eğitim Bakanlığı emrinde çalışırken firar ve izin tecavüzü suçlarından dolayı Askerî Ceza Kanunu hükümlerine tâbidirler.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun 1, 2 ve 3 ncu geçici maddelerinin gerektirdiği masraf Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Anayasa Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/240

Karar No. : 46

13 . 10 . 1962

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz, 11 Ekim 1962 günkü Birleşiminde Cumhuriyet Senatosu Tabii üyeleri Sami Küçük, Kadri Kaplan, Ekrem Acuner, Suphi Karaman, Suphi Gürsoytrak, Muzaffer Yurdakuler, Fikret Kuytak, Kâmil Karavelioğlu, Mehmet Özgüneş, Ahmet Yıldız, Şükran Özkaya, Mucip Ataklı, Sezai O'Kan, Sıtkı Ulay, Refet Aksoyoğlu, Salâhattin Özgür ve Vehbi Ersü'nün «1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine beş geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi» ni incelemiş ve aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır:

1. Anayasanın 12 nei maddesi, vatandaşlar arasında, kanun önünde, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep bakımlarından eşitsizlik yapılmamasını emretmektedir. Bu madde, vatandaşlar arasında, kanun önünde, objektif ve genel statüler tesbit edilmesi kaydıyla, birbirinden farklı durumların olamayacağı mânasına gelmemektedir. Toplum ve Devlet hayatının türlü zaruretleri bakımından, bu gibi farklılıklar, objektif ve genel statüler tesbit eden kanunlarla daima yapılabilir. Nitekim, halen askerlik hizmeti bakımından da, bu gibi farklılıklar uygulanmaktadır. Bu farklılıklar, Anayasanın 12 nei maddesinin 1 nei fıkrasında zikredilen sebeplerle yapılmadığı ve objektif ve genel kanuni statülerden doğduğu müddetçe Anayasaya aykırı sayılamaz. Bu itibarla, söz konusu kanun teklifini, bu bakımdan Anayasaya aykırı saymak imkânsızdır.

Bundan başka, söz konusu kanun teklifi ile, kanunla tesbit edilen objektif ve genel bir statü yaratıldığından, Anayasanın 12 nei maddesinin 2 nei fıkrası anlamında bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa bir imtiyaz tanınmış olması da bahis mevzuu değildir. Kanun teklifinde bu bakımdan da Anayasaya aykırılık yoktur.

2. Anayasanın 60 nei maddesi, «yurt savunmasına katılma hak ve ödevi» ile «askerlik yükümü»nü birbirinden ayırmıştır. Gerçekten, bugünkü devirde askerlik yükümünü yerine getirme, bir vatandaş için yurdun topyekûn savunmasına katılma ödevini yerine getirmenin sadece belli yollarından bir tanesidir. Devletin topyekûn savunma gücünün muhafazası ve artırılması bakımından, gerektiği takdirde, yukarıda 1 nei maddede izah edildiği şekilde, askerlik yükümü bakımından belli farklılıkları derpis etmek, Anayasaya aykırı sayılamaz.

Kaldı ki, söz konusu olan kanun teklifinde, öğretmen olarak kullanılacak olan kimselerin, askerlik hizmetinden ve eğitiminden tam olarak muaf tutulması gibi bir husus da öngörülmekte değildir. Bu kanun teklifinde, sadece belli bir statüye giren kimselerin, kamu hizmetinde geçirecekleri belli bir sürenin askerlik hizmetinden sayılması öngörülmektedir ki, bu, özellikle, yurdun topyekûn savunma kudretini ve özellikle, Silâhlı Kuvvetlerimizin genel eğitim seviyesini yükseltecek olan ilköğretim seferberliğinin savunma konusundaki müspet tesirleri bakımından da Anayasanın 60 nei maddesine aykırı sayılamaz.

3. Bundan başka, bu kanun teklifi, Anayasanın 50 nei maddesinin 2 nei fıkrasında yer alan ilköğretimin bütün vatandaşlar için mecburi olması ilkesiyle aynı maddenin 1 nei fıkrasında yer alan bu konuyu Devletin başka ödevlerinden sayan temel ilkeye de tamamiyle uygun düşmektedir. Gerçekten, bu kanun teklifi, gerek Devletin bu ödevini yerine getirmesini, gerek ilköğretim mecburiyetine tabi vatandaşların bu mecburiyete fiiliyatta da uyabilmeleri imkânını sağlamak amacıyla verilmiştir.

4. Nihayet, kanun teklifinin, öğretmenlik hizmetine ayrılmayı isteğe tabi tutması üzerinde durulması gereken bir noktadır. Bu vesileyle, Anayasanın 42 nei maddesinin son fıkrasının, «memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliğini alan beden ve fikir çalışmaları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir» demiş olmasına ve bu ilkeye dayanılarak, böyle bir kanun teklifinde hattâ istek esasının bile yer almayabileceğine dikkati çekmek lâzımdır.

5. Neticede, komisyonumuz, söz konusu kanun teklifini Anayasaya uygun görmüştür.

6. Havalesi gereğince Millî Savunma Komisyonuna havale edilmek üzere sunulur.

Anayasa Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Ankara	İstanbul	Maras	Adana
B. Apaydın	C. Karca	K. Bağcıoğlu	A. Bozdoğanlı
Amasya	Ercinean	İçel	Kars
N. Şener	H. Atabeyli	B. Bozdoğan	K. Güven

Konya
F. Özfakih

Mardin
M. A. Arıkan

Sivas
G. Sarısözen

Millî Savunma Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Millî Savunma Komisyonu
Esas No. : 2/240, 2/294
Karar No. : 20

10 . 4 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sami Küçük ve 16 arkadaşının, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine 5 geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 1111 sayılı Askerlik Kanununa ek kanun teklifi birleştirilerek ve Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sami Küçük ve 16 arkadaşının, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine 5 geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi esas alınmak suretiyle, ilgili Millî Savunma ve Millî Eğitim Bakanları ile Devlet Plânlama Teşkilâtı temsilcilerinin de iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü.

Millî eğitim dâvası bakımından kanun tekliflerinin ehemmiyeti komisyonumuzca takdir edilmekle beraber, memleketimizin savunması bakımından da modern harb silâhlarının kullanılmasında tahsilli elemanlara mutlak ihtiyaç bulunduğu hususu ön görülerek mezkûr kanun tekliflerinin reddine ve havalesi gereğince Millî Eğitim Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Başkan
Erzurum
Ş. Konuray

Başkan V.
Kars
S. Öktem

Sözcü
Niğde
A. Eren

Amasya
İ. Sarıgöz
İmzada bulunamadı.

Aydın
H. Aydınçer

İçel
M. A. Arslan

İçel
Y. Dermancı
İmzada bulunamadı.

İstanbul
M. R. Bertan

İzmir
M. A. Aytas

İzmir
Ş. Akkan

İzmir
K. Özek

Kars
B. Vural

Kastamonu
İ. Ş. Dura

Kastamonu
İ. H. Yılanlıoğlu

Kocaeli
H. Kısayol

Muş
S. Öztürk

Samsun
A. F. Alişan

C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın 1111 sayılı Askerlik Kanununa ek kanun teklifi (2/294)

C. Senatosu Başkanlığına

1111 sayılı Askerlik Kanununa bir madde eklenmesine dair kanun teklifimiz eklidir. Gereğine müsaadelerinizi saygılarımızla arz ederiz.

Mehmet Ali Demir
Tunceli Senatörü

Ahmet Naci Arı
Kırklareli Senatörü

GEREKÇE

222 sayılı Kanununun 15 nci maddesine göre 1972 senesine kadar yurdumuzda öğretmensiz köy bırakılmıyacağı derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı ile bu hususta yapılan temasta 1962 - 1963 ders yılı için 16 335 öğretmene ihtiyacolduğu ancak bu ihtiyacın 5 000 i yeni mezunlarla 2 500 ü de yedek subay öğretmenlik yapmış lise ve muadili okul mezunlarından meslekte kalmak isteyenlerle karşılanacağı daha 8 835 öğretmene ihtiyaç bulunduğu anlaşılmıştır.

Yalnız okullarımızın öğretmen ihtiyacı elde mevcut öğretmenlerle karşılanamazken halk eğitimi, çocuk kütüphaneleri, tamamlayıcı sınıf ve kurslar ihtiyacı da nazarı itibra alınırca ihtiyacın daha çok olduğu hemen anlaşılmaktadır. 97 sayılı Kanunla öğretmen okulu mezunlarının da er olarak askere alınması ile her sene yüzlerce okullarımızın öğretmensiz kalacağı da bir hakı-kattır.

Bu itibarla : Öğretmen seferberliği yapabilmek ve öğretmenliği cazip hale getirmek için 222 sayılı Kanununun 15 nci maddesi hükümleri gereğince ilkokul öğretmeni olma hakkı kazanmış olanlardan er olarak askere alınanların Millî Eğitim seferberliğinde öğretmen olarak kullanılması Millî Eğitim seferberliğini tamamlamak bakımından ihmal edilmeyecek bir gerçektir.

Tasarımın bu yönden millet ve memleketimizin hayrına olduğuna inanır yüksek takdirlerinize arz ederiz.

C. SENATOSU TUNCELİ ÜYESİ MEHMET ALİ DEMİR İLE KIRKLARELİ ÜYESİ AHMET NACİ ARI'NIN TEKLİFİ

1111 sayılı Askerlik Kanununa ek kanun tasarısı

MADDE 1. — 222 sayılı Kanununun 15 nci maddesi hükümleri gereğince ilkokul öğretmeni olma hakkını kazanmış olanlardan er olarak askere alınanlar, Millî Eğitim Seferberliğinde öğretmen olarak kullanılmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilirler.

Bunların askerlik hizmetleri askerlik şubelerinden sevk edildikleri tarihten itibaren başlamış sayılır. Bu gibiler iki senelik askerlik mükellefiyetleri zarfında Millî Eğitim Bakanlığınca gösterilecek yerlerde öğretmenlik yapmaya mecburdurlar.

Bunlardan, askere alındıkları tarihte Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarında öğreten olanlar, fiilen öğretmenlik yaptıkları müddetçe müktesep maaşlarını; diğerleri ise, fiilen öğretmenliğe başladıkları tarihten itibaren baremin 13 ncü derece maaşını alır ve maaşlı er olarak öğretmenlikte geçen müddetleri terfilerinde sayılır.

Bunlar yaz aylarında, askerî eğitime tabi tutulurlar, bu eğitimin başlama ve bitme tarihleri Millî Savunma ve Millî Eğitim Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunur.

Askerî eğitimleri sırasında öğretmenlik maaşları verilir, işe, ibate ve giyimleri ile eğitim mahallerine geliş ve gidişleri Millî Savunma Bakanlığınca yedek subaylar gibi sağlanır.

Öğretmen olmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilenler askerlik şubelerinden sevklerinden itibaren iki senelik askerlik mükellefiyetleri esnasında firar ve izin tecavüzü bakımından Askerî Ceza Kanununa, diğer hususlarda öğretmenler hakkındaki hükümlere tabi olurlar. Ancak, öğretmenlik hizmetlerini lâıyık veçhile yapmadıkları usulü dairesinde tesbit edilenlerle, öğretmen olmak isteyenler ve meslekten ihracına karar verilenlere, geri kalan mükellefiyetlerini tamamlamak üzere Millî Savunma Bakanlığı emrine iade olunurlar.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç ile İstanbul Milletvekili Suphi Baykam'ın, 1076 sayılı Yedeksubay ve yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna bir ek madde ve iki geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/320)

14 . 9 . 1962

Millet Meclisi Başkanlığına.

1076 sayılı Yedek subay ve yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun teklifimiz, gerekçesiyle birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Aydın Milletvekili
M. Ş. Koç

İstanbul Milletvekili
S. Baykam

1076 sayılı Kanunu tadil eden 97 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren kanun teklifi

GEREKÇE

27 Mayıs 1960 Devriminden sonra çıkarılan ve 1076 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren 97 sayılı Kanunla 15 Ekim 1960 tarihinden önce lise ve dengi okulları bitiren gençlerimizin yedek subay-öğretmen, bu tarihten sonrakilerin de er olarak kara ordusunda askerlik yapmaları esas kabul edilmiştir.

Bu hükümlere dayanılarak 1961 - 1962 öğretim yılında 21 000 kadar yedek subay adayı, öğretmen olarak ilköğretim alanında çalıştırılmıştır. Bunlardan takriben 10 000 kadarı ilköğretmeni olarak yetiştirilmiş öğretmen okulları mezunu, diğerleri de lise, sanat enstitüsü, imam - hatip okulu v. s. meslek okullarını bitirmiş gençlerdir.

97 sayılı Kanunu çıkarmak ve yukarıda bahis konusu edilen tatbikatı sağlamakla, Türkiye'de ilerici ve medeniyetçi her hareketin başlatıcısı olan Türk Silâhlı Kuvvetleri, memleketimizin ilköğretim dâvasına büyük çapta yardım etmiştir.

Yedek subay öğretmen projesi ile okul ve öğretmenden mahrum 500 000 Türk çocuğu, Anayasamızın teminatı altında bulunduğu hâlde, bir türlü sağlanamayan ilköğretim hakkına kavuşturulmuş ve ümmilikten kurtarılmıştır. Ancak, yedek subay öğretmenliğin 2 yıllık tatbikattan sonra, yürürlükten kaldırılmasıyla 11 000 sınıf öğretmensiz kalmış bulunmaktadır. 1961 ve 1962 yıllarında öğretmen okullarını bitiren ilköğretim öğretmenleri 97 sayılı Kanuna göre, er olarak silâh altına alınmaktadır. Hatta bunların 1 000 den fazlası Nisan 1962 de celbedilerek Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında çalıştırılmak üzere eğitime tabi tutulmuştur.

Halen 2,5 milyon çocuğumuz öğretmensizlikten mahrum olduğu için ilköğretimden geçme hakkını kullanamamaktadır. Diğer taraftan 17 milyon vatandaşımız okuma - yazma dahi bilmemektedir.

Az gelişmiş bir memleket olmaktan kurtuluşun yolu olarak kabul ettiğimiz plânlı kalkınmanın temelini eğitim olduğuna inanıyoruz. İktisadi ve sosyal haklar ve vazifeler ancak eğitimde gerçekleştirilecektir. Eğitim hakkı hem Anayasamızda, hem de İnsan Hakları Beyannamesinde tanınan temel haklardan olduğu hâlde 40 yıldır bu konuda kesin sonuçlar alınamamıştır. Zaman zaman ilköğretimin okul veya öğretmen meselelerini halletmek için çeşitli kanunlar çıkarılmıştır. Ancak, şu da bir gerçektir ki, bugün Türk çocuklarının % 40'ı okullardan mahrum kalmaya devam etmektedir.

97 sayılı Kanun, Lise ve dengi okul mezunlarının er olarak askerlik yapacakları hükmünü koruyarken, modern ve teknik silâhların kullanılış ve tesirliği bakımından belli bir kültür seviyesinde personel ihtiyacının karşılanmasını esas almıştır. Bu çok isabetli bir hüküm olmakla beraber, mem-

İleketimizin topyekûn savunması ve kalkınmasında, esasen mahdudolan vasıflı insan gücünün titizlik ve isabetle istihdamı gerektiği zarureti ile birlikte mütalâa edilmek lâzımdır. 11 yıllık bir öğrenim gördükten ve özellikle insan eğitimi için hazırlanan bir meslekin mensuplarını, millî eğitim alanından alıp, hiçbir eğitimden geçmemiş mükellef vatandaşlarla, aynı statüye tabi tutularak istihdam etmenin insan gücü ve ihtisasının israfı şeklinde tecelli edebileceğine inanıyoruz.

Silâhlı Kuvvetlerdeki okuma - yazma birliklerinde kullanılan er öğretmenlere, 2 aylık acemi eğitiminden sonra 10 - 15 er verilmekte ve bunlara okuma - yazma öğretmeleri emredilmektedir. Kendileri de er statüsünde buldukları cihetle, ve çok kere bir onbaşıya da çavuşun, nezaretinde yaptırılan bir öğretimin zaman ve enerji sarfı bakımından rantabl olmayacağına emin olmak gerekir. Köy okulunda kalsaydı bu öğretmen en az 70 - 80 çocuğu eğitime kavuşturur ve ümmiliği kökünden kazıma savaşında daha müessir sonuç alabilirdi.

11 yıllık öğrenimden sonra er olarak askere gittiği için arkada bıraktığı eş ve çocuklarının hayatları da tehlikeli bir kadere terk edilmiş olan öğretmenlerin, durumu memuriyet kıdem ve terfilerinde emsalleri olan bayan öğretmenlerden farklar arz edecektir. Bu yıl er olarak celbedilen öğretmenlerin pek çoğu, haberleri ve hazırlıkları olmadan vatani vazifeye alındıkları için çocuklarını ve eşlerini buldukları köylerin muhtar veya komşularının merhametine emanet etmek zorunda kalmışlardır. Bu çocuklar ve anneleri açlıkla sefaletle başbaşa bırakılmışlardır.

Sonuç olarak demek istiyoruz ki :

İlkokul öğretmenlerinin er olarak askere sevkleri üç noktadan mahzurlar ortaya çıkarmıştır :

1. Öğretmen ihtiyacı büyük çapta arttığı halde, okullar öğretmensiz bırakılmıştır. 3 000 ilkokul öğretmenin askere gidişi en az 1 500 köy okulunun kapatılması, ya da ehliyetsiz kimselerin eline terk edilmesi gibi millî kalkınmamızı tehlit eden bir durum yaratmıştır.

2. Er olarak askere giden öğretmenlerin maaşları kesilmekte ve memuriyetle ilişkileri kesildiği için askerlik mükellefiyeti altında bulunmayan ve fakat aynı vasıf ve hukuka sahip bulunan bayan öğretmenlerle terfi ve kıdem farkları husule gelmektedir.

Böylece erkek öğretmenler sırf vatani görevlerinden dolayı iki yıllarını kaybetmek gibi cezaya uğratılmış olmaktadır. Esasen silâh altında buldukları zaman kendilerine maaş ödenmediği için bakmaya mecbur oldukları aile ve çocukları perişanlığa düşmektedir.

3. Belli bir tahsil kademesine gelmiş kimseler olarak ilkokul öğretmenlerinin farklı bir statüde vatani vazifelerini yapmaları zaruretini kabul etmek gerekir. Hiç öğrenim görmemiş bir mükellefle 11 yıllık eğitimden geçmiş vatandaşların vasıfları ve güçlerinin istihdam kabiliyetleri farkları arz edeceği aşikârdır.

Bu üç önemli noktayı göz önünde tutarak, bir taraftan ilköğretim seferberliğini yürütecek ehliyetle yetiştirilen öğretmenlerin eğitim hizmetlerinde istihdamını mümkün kılmak, diğer taraftan, vatani ödevde bütün yurttaşlar arasında mükellefiyet eşitliğini zedelememek ilkelerini uygulamak gerekmektedir.

Böyle bir sonuca varabilmek için, askerlik mükellefiyetine dâhil ilkokul öğretmenlerinin askerlik durumlarını yeniden tanzim eden bu teklif hazırlanmıştır. Teklif kanunlaştığı takdirde ilköğretmen okulu mezunları, köy okullarının açık buldukları devrede askerlik hizmetlerini Millî Eğitim Bakanlığı emrinde ve buldukları asli görevlerinde geçireceklerdir. Okulların tatile gireceği Nisan sonunda Eylül sonuna kadar geçen 5 aylık sürede bu öğretmenler M. Savunma Bakanlığı emrine girerek tertibeıldikleri birliklerde askerlik görevlerini yapacaklardır.

Yaz aylarında Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okulları eğitim yaptıkları cihetle, öğretmenler bu okullarda istihdam edilerek, öğretim faaliyetlerine iştirak ettirilmiş olacaklardır.

Bu suretle hem Millî Eğitim, hem de Millî Savunma Bakanlıkları ilkokul öğretmenlerinden öğretmen olarak faydalanmış bulunacak, hem de öğretmenliğe intisabeden gençlerimizin memuriyet kayıpları ve ailelerinin sefaletleri önlenmiş olacaktır.

AYDIN MİLLETVEKİLİ M. Ş. KOÇ VE İSTANBUL MİLLETVEKİLİ S. BAYKAM'IN TEKLİFİ

1076 sayılı Yedek subay ve Yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna bir ek madde ve iki geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 1076 sayılı Yedek subay ve Yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir :

EK MADDE 1. — İlköğretmen Okulu mezunu olup Millî Eğitim Bakanlığı emrinde çalışan İlk- okul öğretmenleri iki yıllık askerlik hizmetlerini 14 ayını bu Bakanlık emrinde öğretmen olarak geçirirler. Bu sürenin tanzimi Millî Savunma ve Millî Eğitim Bakanlıklarınca yapılır.

MADDE 2. — 1076 sayılı Yedek subay ve Yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Her iki Bakanlık emrinde geçen hizmetler süresince öğretmenlerin memuriyetle ilişkileri kesilmez. Maaş ve özlük haklarını kendi statüleri içinde almaya devam ederler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Millî Savunma Bakanlığı emrinde, tertip edildikleri birliklerde er olarak geçecek hizmet süresince eğitim, disiplin, işe ve diğer hususlarda 1111 sayılı Askerlik Kanunu hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyon

6.7.1963

Esas No. 1/478, 2/240, 294

2/320

Karar No.

Yüksek Başkanlığa

Başkanlığınız tarafından komisyonunuza havale edilen, 1111 sayılı Askerlik Kanununa iki geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı, Cumhuriyet Senatosu üyesi Sami Küçük ve 16 arkadaşının, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 5 nci maddesine beş geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi, Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 1111 sayılı Askerlik Kanununa ek kanun teklifi, Aydın Milletvekili Şükrü Koç ile İstanbul Milletvekili Suphi Baykam'ın, 1076 sayılı Yedeksubay ve yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna bir ek madde ve iki geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi komisyonumuzun 5.7.1963 tarihinde Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Bu tasarı ve tekliflerin gerekçe ve metinlerinin hemen hemen aynı mahiyette oldukları görüldüğünden birleştirilerek görüşülmesine ve daha farklı noktaları ihtiva etmesi sebebiyle Hükümet tasarısının görüşmeye esas alınmasına karar verildi.

Maddelerin uzunluğu ve çeşitli konuları ihtiva ettiği dikkate alınarak görüşmelerin fıkra fıkra yapılarak görüşülmesine ve matlabın bütün maddelerin müzakeresinden sonra ele alınması na karar verildi.

Tasarıda muhtelif fıkralarda geçen «temel ve ihtisas eğitimi» deyimlerinin askerî teknik ifadeye uyması yönünden bu deyimın başına «er» kelimesinin konmasını istiyen taktir oylanarak kabul edildi. Kanun tasarısı metni bu esasa göre düzenlendi.

Geçici 1 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralar başka bir değişikliğe uğramadan yukarıdaki ilâve ile kabul edildi.

Geçici 1 nci maddenin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde «öğretmen olarak çalıştırılacakları» sözünü bu öğretmenlerin nerelerde çalıştırılacaklarını belirtmek suretiyle açıklık vermek faydalı görülmüş bu münasebetle yapılan teklif kabul edilerek fıkranın ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde düzeltilmesi kararlaştırılmıştır.

«Gerek köy ilkokullarında ve gerekse Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmen olarak çalıştırılacakları 20 ay içinde ise, memuriyetleri ile ilişkileri ihya edilerek maaş ve özlük haklarını kendi statüleri içinde Millî Eğitim Bakanlığının bütçesinden almaya devam ederler.

Aynı fıkranın «Millî Eğitim Bakanlığının emrinde buldukları sürece resmî elbise giyemezler ve iâşe edilemezler.» şeklindeki son cümlesi Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmenlik yapacak olan öğretmenleri kapsamaz görüldüğünden daha şümüllü bir ifade ile tanzimi teklif edilmiş ve verilen taktir kabul edilerek cümle aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Millî Eğitim Bakanlığında maaşlarını almaya devam ettikleri sürece resmî elbise giyemezler ve iâşe edilemezler.»

Tasarının geçici 1 nci maddesinin dördüncü fıkrası, bu öğretmenlerin askerlik süresince ilkokullarda öğretmenlik yapmaya mecbur oldukları derpiş edilmektedir. İlkokulların köy veya şehir ilkokulu olup olmadığı tasrih edilmemiştir. Bu geniş ifadenin tatbikatta yanlışlıklara sebebiyet vereceği ve aynı zamanda üçüncü fıkranın son cümlesinde temas edildiği şekilde bu öğretmenlerin yalnız köy ilkokullarında değil, aynı zamanda Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında da öğretmenlik yapmaya mecbur oldukları gözönünde bulundurularak verilen taktir kabul edilmiştir. Fıkra tamamen kaldırılmış ve yerine taktir muhteviyatı konmuştur. Böylece dördüncü fıkra aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

«Bu öğretmenler askerlik süresince Millî Eğitim Bakanlığınca gösterilen köy ilkokullarında veya Millî Savunma Bakanlığınca gösterilen Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmenlik yapmaya mecburdurlar.»

Geçici 1 nci maddenin beşinci fıkrasında «... öğretmenlik hizmetlerini lâıyıkveçhile yaptıkları usulü dairesinde anlaşılanlar geri kalan hizmetlerini tamamlamak üzere kıtalarına sevk edilir ve maaşları kesilir...» cümlesinde, öğretmenlik hizmetini lâıyıkveçhile yapmama derecesiyle mütenasip cezaların, hizmetinde buldukları Bakanlıkça verilebileceği, er olarak tekrar kıtalara sevk cezasının ise ancak öğretmenlikle ilişkilerinin kesilmesi halinde mümkün görüleceği için bu yolda verilmiş olan taktir kabul edilmiş ve fıkra aşağıdaki şekilde tanzim edilmiştir.

«Öğretmenlik yapmak isteyenler ile öğretmenlik hizmetleri sırasında usullerine göre öğretmenlik mesleki ile işikleri kesilenler, geri kalan hizmetlerini er olarak tamamlamak üzere kıtalarına sevk edilirler. Bunların maaşları kesilir.»

Geçici 1 nci maddenin altıncı fıkrası, Millî Eğitim Bakanlığının emrine verilen öğretmenler dışında, Silâhlı Kuvvetler okuma, yazma okullarında çalışacaklarını ifade etmemektedir. Bu fıkranın yukarıdaki fıkralara paralel olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu fıkra firar ve izin tecavüzü bakımından Askerî Ceza Kanununa tabi tutmakta olduğu öğretmenleri askerî makamların kontrol ve murakabesine de tevdi etmektedir. Bilhassa bu sonuncu halin, tatbikatta pek çok anlaşmazlıklara meydan vereceği, öğretmenin niteliğine ve görevine bir ağırlık teşkil edeceği mülahazasıyla ve askerî muhakeme usulü kanunlarına tabi olmak kaydıyla verilen taktir kabul edilerek fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilenlerle Silâhlı Kuvvetler okuma, yazma okullarında vazife gören öğretmenler firar ve izin tecavüzü bakımından askerî ceza ve askerî muhakeme usulü kanunları hükümlerine tabi olmağa devam ederler.»

Geçici 1 nci maddede Silâhlı Kuvvetler okuma, yazma okullarında hizmet gören, sivil kıyafetli, Millî Eğitim Bakanlığında aylık almakta olan fakat er statüsünde görülen öğretmenlerin, ordu mensuplarıyla münasebetlerini ve ordu bünyesindeki haklarının nasıl tanzim edileceğine dair bir sarahat mevcudolmadığından, bu maddeye bir fıkra ilâvesine lüzum görülmüştür. Bu eksikliği gidermek üzere verilen tahrir kabul edilmiş ve bu husus 7 nci fıkra olarak tasarıya ithal edilmiştir.

Yedinci fıkra :

«Silâhlı Kuvvetler okuma, yazma okullarında vazife gören öğretmenler hakkında Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunundaki silâhlı kuvvetlerde çalışan sivil personele ait hükümler uygulanır.»

Geçici Madde 2. —

Tasarının geçici ikinci maddesi görüşmeler sonunda aynen kabul edilmiştir.

Geçici Madde 3. —

Bu tasarı ve tekliflerin istihdaf ettiği öğretmenlerden halen Silâhlı Kuvvetler okuma yazma okullarında er olarak öğretmenlik yapanlar da vardır. Bu teklifler ve tasarı kanunlaşp yürürlüğe girince bu öğretmenlerin durumlarının ne olacağı meçhul bırakılmıştır. Bu boşluğu doldurmak aynı zamanda ikinci madde hükümlerine göre öğretmenlerin memuriyetten sayılan bu hizmetlerinin memuriyet kıdemlerine alman süre içinde Emekli Sandığı ile münasebetlerinin de nasıl düzenleneceği belirtilmemiştir. Bu hususlar kanunda belirtilmediği takdirde tatbikatta birçok güçlüklerle karşılaşacağı aşikâr görüldüğünden geçici bir üçüncü maddenin tanzimine lüzum görülmüş ve verilen tahrir üzerinde yapılan görüşmelerden sonra kabul edilen geçici üçüncü madde tasarıya eklenmiştir.

Geçici madde 3. —

Bu kanun yürürlüğe girmezden önce silâhlı kuvvetler okuma - yazma okullarında er olarak öğretmenlik yapanlara geçici 2 nci madde hükmüne göre memuriyetten sayılan hizmetleri için her hangi bir ödeme yapılmaz. Ancak bunlar, memuriyet kıdemlerine tanınan süreleri için T. C. Emekli Sandığına borçlanabilirler.

Bu eklenen geçici üçüncü maddeye atfen tasarının başlığı da aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«1111 sayılı Askerlik Kanununa 3 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı»

Tasarının ikinci ve üçüncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek temennisiyle Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan
Ordu
F. Güley

Sözcü
Tunceli
F. Ülkü

Aydın
M. Ş. Koç

Denizli
R. Şenel

İstanbul
M. R. Bertan

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1111 sayılı Askerlik Kanununa 2 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki iki geçici madde eklenmiştir :

«**GEÇİCİ MADDE 1.** — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 1975 yılının sonuna kadar, son yoklamalarda askerliklerine karar verilenlerden ilk öğretmen okulu mezunu olup Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarında ilkokul öğretmeni olarak çalışanlar 4 ay süreli temel ve ihtisas eğitimini mütaakıp öğretmen olarak Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilirler.

Ancak, bunlardan lüzumu kadarı temel ve ihtisas eğitimini mütaakıp Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmenlik yapmak üzere görevlendirilir.

Bunların, askerlik şubelerinden sevkleri tarihinde başlayan 4 ay süreli temel ve ihtisas eğitimi süresi içinde memuriyetleri ile ilişkileri kesilir. Öğretmen olarak çalıştırılacakları 20 ay içinde ise, memuriyetleri ile ilişkileri ihya edilerek maaş ve özlük haklarını kendi statüleri içinde Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinden almaya devam ederler. Millî Eğitim Bakanlığı emrinde buldukları sürece resmî elbise giyemezler ve iâşe edilmezler.

Bu öğretmenler askerlik hizmetleri süresince Millî Eğitim Bakanlığınca gösterilen ilkokullarda öğretmenlik yapmaya mecburdurlar.

Öğretmenlik yapmak istemiyenler ile öğretmenlik hizmetlerini lâyıki veçhile yapamadıkları usulü dairesinde anlaşılınlar geri kalan hizmetlerini tamamlamak üzere kıtalara sevk edilir ve maaşları kesilir.

Millî Eğitim Bakanlığınca emrine verilen öğretmenler askerlik süresince firar ve izin tecavüzü bakımından Askerî Ceza Kanununa tabi oldukları gibi askerî makamlar tarafından kontrol ve murakabeye tabi tutulabilirler.»

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİSİ

1111 sayılı Askerlik Kanununa 3 geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki üç geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 1975 yılının sonuna kadar, son yoklamalarda askerliklerine karar verilenlerden ilköğretmen okulu mezunu olup Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarında ilkokul öğretmeni olarak çalışanlar 4 ay süreli er temel ve ihtisas eğitimini mütaakıp öğretmen olarak Millî Eğitim Bakanlığınca emrine verilirler.

Ancak bunlardan lüzumu kadarı er temel ve ihtisas eğitimini mütaakıp Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmenlik yapmak üzere görevlendirilir.

Bunlardan, askerlik şubelerinden sevkleri tarihinde başlayan 4 ay süreli temel ve ihtisas eğitimi süresi içinde memuriyetleri ile ilişkileri kesilir. Gerek köy ilkokullarında ve gerekse Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmen olarak çalıştırılacakları 20 ay içinde ise, memuriyetleriyle ilişkileri ihya edilerek maaş ve özlük haklarını kendi statüleri içinde Millî Eğitim Bakanlığınca bütçesinden almağa devam ederler. Millî Eğitim Bakanlığınca maaşlarını almağa devam ettikleri sürece resmî elbise giyemezler ve iâşe edilemezler.

Bu öğretmenler askerlik hizmetleri süresince Millî Eğitim Bakanlığınca gösterilen köy ilkokullarında veya Millî Savunma Bakanlığınca gösterilen Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında öğretmenlik yapmaya mecburdurlar.

Öğretmenlik yapmak istemiyenlerle, öğretmen, hizmetleri sırasında usulüne göre öğretmenlik mesleki ile ilişkileri kesilenler, geri kalan hizmetlerini er olarak tamamlamak üzere, kıtalara sevk edilirler. Bunların maaşları kesilir.

Millî Eğitim Bakanlığınca emrine verilenlerle Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında vazife gören öğretmenler firar ve izin tecavüzü bakımından Askerî Ceza ve Askerî Muhakeme Usulü kanunlarının hükümlerine tabi olmaya devam ederler.

Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında vazife gören öğretmenler hakkında Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunundaki Silâhlı

İİ.

«GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Silâhlı Kuvvetlerde bulunan ve askere sevklerinden önce Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarında öğretmen olarak görev almış bulunan ilk öğretmen okulu mezunları geçici 1 nci maddedeki esaslara tabi olarak Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilirler. Bu gibilere bu kanunun yayımını takibeden ay başından itibaren müktesep maaş derecelerine göre maaşları verilir. Bunların askerlik şubelerinden sevklerinden itibaren geçen hizmetleri (4 ay süreli er temel ve ihtisas eğitimi hariç) memuriyette geçmiş sayılır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

15 . 6 . 1963

Başbakan	Devlet Bakanı ve
<i>I. İnönü</i>	Başbakan Yardımcısı
Devlet Bakanı ve	<i>E. Alican</i>
Başbakan Yardımcısı	Devlet Bakanı ve
<i>H. Dincer</i>	Başbakan Yardımcısı
Devlet Bakanı	<i>T. Feyzioğlu</i>
<i>V. Pirinçcioğlu</i>	Devlet Bakanı
Devlet Bakanı	<i>R. Aybar</i>
<i>N. Ökten</i>	Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı	<i>A. K. Yörük</i>
<i>I. Sancar</i>	İçişleri Bakanı
Dışişleri Bakanı	<i>H. O. Bekata</i>
<i>F. C. Erkin</i>	Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı	<i>F. Melen</i>
<i>I. Öktem</i>	Bayındırlık Bakanı
Ticaret Bakanı	<i>I. Seçkin</i>
<i>M. Ete</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı
	<i>Y. Azizoglu</i>

M. Meclisi

Geçici Ko.

Kuvvetlerde çalışan sivil personele ait hükümler uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanun yürürlüğe girmezden önce Silâhlı Kuvvetler okuma - yazma okullarında er olarak öğretmenlik yapanlara, geçici ikinci madde hükmüne göre, memuriyetlerinden sayılan hizmetleri herhangi bir ödeme yapılmaz. Ancak bunlar memuriyet kademelerine tanınan süreleri için T. C. Emekli Sandığına borçlanabilirler.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(S. Sayısı : 340)

Hü.

Güm. ve Tekel Bakanı

O. Öztrak

Tarım Bakanı

M. İzmen

Ulaştırma Bakanı

İ. Ş. Dura

Çalışma Bakanı V.

T. Feyzioglu

Sanayi Bakanı

F. Çelikbaş

Ba. - Ya. ve Tur. Bakanı

N. Ardıçoğlu

İmar ve İskân Bakanı V.

R. Aybar